

vzw PARCOURS
jaaroverzicht

PARCOURS

HERSTELGERICHT & CONSTRUCTIEF

Dok Noord 4, hal E, bus 101
9000 Gent

www.vzwparcours.be

4	voorwoord
6	herstelbemiddeling
8	leerproject
15	positief project
18	HERGO
24	gemeenschapsdienst
30	IBK
34	cijfers

Na het thema
'Verantwoordelijkheid'
vorig jaar,
schuiven we
dit jaar
een ander
maatschappelijk thema
naar voor,
namelijk

'slachtofferschap'

Beste lezer

Slachtofferschap is een topic dat voorbij komt in veel maatschappelijke debatten. Het kwam aan bod in documentaires als 'Godvergeten', we worden er mee geconfronteerd in internationale conflicten en de gevolgen ervan, er zijn slachtoffers van klimaatverandering en in gesprekken over ons koloniaal verleden klinkt de roep naar erkenning van de slachtoffers.

In dit jaaroverzicht gaan we na hoe benadeelden in beeld komen binnen onze eigen werking. Alle afhandelingsvormen werken met verdachten van een jeugddelict, dus onvermijdelijk wordt ook het slachtoffer impliciet of expliciet zichtbaar.

Delicten hebben een uitdijend effect. In de eerste plaats hebben ze gevolgen voor de rechtstreeks betrokkenen: de dader en de benadeelde. Daarnaast zien we in onze dagelijkse praktijk ook gevolgen voor ouders, de school, de buurt, jeugdbeweging, hulpdiensten, justitie en de bredere samenleving.

Anderzijds is slachtofferschap ruimer dan alleen de juridische kwalificatie. We stellen dit ook regelmatig vast in ons werk met jongeren en bij partijen die niet als dusdanig benoemd worden. Benadeling kan eveneens ervaren worden in bejegening door diensten of personen, in berichtgeving over delicten in de media of in de wijze waarop onze samenleving is georganiseerd.

Deze vaststellingen dagen ons uit om slachtofferschap in elke begeleiding apart onder de loep te nemen. Wie heeft in relatie tot deze feiten nadeel ondervonden? Hoe brengen we dat genuanceerd ter sprake? En wat doen we met tekortkomingen die we vaststellen in het aanbod aan slachtoffers? Hoe brengen we de samenleving als slachtoffer op een concrete manier voor jongeren in beeld? Hoe wordt schade hersteld?

In de verschillende bijdrages kunt u lezen hoe begeleiders daar mee om gaan en trachten we verschillende perspectieven aan bod te laten komen. We hopen zo de blik op de verschillende lagen van slachtofferschap te verruimen.

2016 – ZAVENTEM – 2023

Op 22 maart 2016 werd de luchthaven van Zaventem wakker in een waas van vernieling. Verschillende bomaanslagen maakten slachtoffers in en rond de vertrekhal. Naast de directe slachtoffers was ook het luchthavenpersoneel diep onder de indruk van de gebeurtenissen.

Zeven jaar later worden zij geconfronteerd met een bommelding. Het personeel komt, zoals de procedures voorschrijven, direct in actie en neemt de dreiging ernstig. Ze dienen klacht in en enkele uren later wordt duidelijk dat het over **Dennis** gaat die via een chatbox een vals bericht de wereld instuurde.

De jongeman wordt kort na de melding opgepakt, verhoord en krijgt een dag later door de jeugdrechter een aantal maatregelen opgelegd, waaronder een leerproject. Dennis geeft daarin onmiddellijk aan dat hij graag zijn excuses wil aanbieden aan 'de luchthaven'. Maar wie kunnen we daar concreet voor aanspreken? Als bemiddelaar is het even zoeken, want op onze brief ontvangen we geen reactie. Uiteindelijk proberen we contact te krijgen via de chatbox, met succes.

Ann, contactpersoon bij de klantendienst, geeft onmiddellijk te kennen dat zij willen mee stappen in de bemiddeling. We hadden hier nooit durven op hopen want de luchthaven is een gigantische onderneming die 20.000 mensen tewerk stelt. We vertellen haar dat Dennis graag in gesprek wil gaan met haar. Ann vertelt ons op haar beurt hoe zij en haar collega's die dag beleefd hebben. Ze is bereid Dennis te ontmoeten.

Samen met Dennis trekken we richting Zaventem. Zo zenuwachtig als hij was op de weg ernaartoe, zo gerustgesteld is hij eenmaal hij de mensen kan begroeten. Er wordt tijd en ruimte genomen om zijn verhaal te vertellen en zijn excuusbrief voor te lezen.

Op hun beurt delen de **medewerkers** van de luchthaven hun ervaring. Ze vertellen hoe zij die dag hebben beleefd en wat er gebeurt als een bommelding binnenloopt. De gevolgen zijn niet min. Bovendien maakten veel van de medewerkers ook de dag van de aanslagen mee en tot op vandaag zijn ze nog altijd diep onder de indruk van de gevolgen.

Om zicht te krijgen op wat nodig is om dagelijks duizenden passagiers veilig te laten reizen, wordt Dennis uitgenodigd om op zaterdag een dagje mee te werken op de luchthaven. Zo krijgt hij een inkijk achter de schermen en de kans om zelf in gesprek te gaan met medewerkers die aanwezig waren op de dag van de aanslagen.

De terugrit naar huis verloopt in stilte, onder de indruk van de vele verhalen.

We vroegen het luchthavenpersoneel hoe ze hier op terugkijken:

"Afgelopen zaterdag is goed verlopen en we zijn ervan overtuigd dat het zowel voor Dennis als voor ons een erg waardevol traject was.

Als luchthavenuitbater zijn we blij dat we de kans hebben gekregen om een 14-jarige hierin te begeleiden en zo een negatieve ervaring hebben kunnen omdraaien tot iets positiefs."

Dennis op zijn beurt is tevreden met hoe de bemiddeling is verlopen. Hij was onder de indruk van wat er allemaal gebeurt op de luchthaven en hoopt stiekem zelf later deel te mogen uitmaken van dit enthousiast team.

HET PERSPECTIEF VAN DE ANDER

In een leerproject gaan we samen met daders een continue zoektocht aan naar het juiste evenwicht en tempo in de begeleiding. Een zoektocht die tot doel heeft jongeren te ondersteunen bij het vormgeven van een minder risicovolle toekomst, maar ook samen met hen werk te maken van een beter en gelukkiger leven. Dit zien we als sleutelingrediënten om de kans op herval in criminaliteit duurzaam te verlagen. We koesteren hierbij onder meer ook de hoop dat een confrontatie met het perspectief van het slachtoffer kan bijdragen aan het proces dat de dader doorloopt. Vraag hierbij is: hoe kan je iemand helpen om met deze begeleiding in die richting te bewegen?

Niet zelden ervaren we onmacht wanneer daders er moeilijk of niet toe komen om het perspectief van de ander in te nemen. Veel voorkomend is ook de zichtbare ongemakkelijkheid bij daders wanneer we tijdens de gesprekken een poging doen om hun slachtoffers in beeld te brengen. We zien soms de neiging tot minimaliseren en de zoektocht naar het verhaal over de feiten waar zij mee kunnen of willen leven. Momenten van inzicht en momenten van alles wegduwen...

Graag nemen we jullie mee in het verhaal van Ibrahim. Ibrahim volgde bij ons een leerproject en nam daarnaast ook deel aan Samenspraak.

Hij schreef daarover het volgende aan zijn jeugdrechter :

Geachte jeugdrechter,

Naar aanleiding van de kabinetszitting wens ik u op de hoogte te brengen van het traject dat ik via Samenspraak volgde. Dit was een dialooggroep waarin ouders, slachtoffers en burgers uit onze samenleving samen aan konden deelnemen. De gesprekken gingen vijf weken lang elke woensdag door. Dit onder leiding van twee medewerkers van Moderator.

Moderator is een organisatie die instaat voor bemiddelingen aan ouders, slachtoffers en hun omgeving en ze bieden ook vormingen aan rond verschillende thema's. Tijdens de vijf sessies kwamen er verschillende thema's aan bod die ik verder in deze brief ga uitleggen.

Ik ben op intakegesprek gegaan bij de twee medewerkers van Moderator. Tijdens dit gesprek kreeg ik meer informatie over hoe dit traject ging verlopen en wat mijn doelstellingen en verwachtingen waren om hier aan deel te nemen. Ook vertelde ik aan hen mijn verhaal, de stappen die ik tot nu toe gezet heb en wat er mij nog te wachten staat. Ik kreeg die dag als huiswerk een brief aan mezelf op te stellen tegen de eerste sessie.

Hiernaast de brief die ik aan mezelf schreef:

Dag Ibrahim

Ik zit aan mijn bureau na te denken over wat ik tijdens de dialooggroep wil leren en ontdekken.

Binnenkort stap ik in een traject dat voor mij persoonlijk belangrijk is maar ook confronterend gaat zijn. Ik voel verschillende gevoelens door mijn lijf lopen. Aan de ene kant ben ik benieuwd en ergens ook trots dat ik hieraan kan/mag deelnemen, maar aan de andere kant ook wat bang en onzeker omdat ik niet weet hoe de confrontatie met slachtoffers en burgers gaat zijn. Maar wat vaststaat is dat ik mij voor 100% ga inzetten tijdens het traject.

Ik neem deel aan het traject omdat ik meer inzicht wil krijgen in hoe slachtoffers zich voelen voor/tijdens/na de feiten van seksueel misbruik. Verder wil ik ook meer weten over hoe het misbruik hun leven beïnvloed heeft tot op de dag van vandaag. Maar ik wil ook meer inzicht krijgen in hoe de samenleving hiernaar kijkt, want als ik zie wat er allemaal op het internet geschreven wordt is dit voor mij duidelijk: de doodstraf en castratie zijn de meest voorkomende antwoorden.

Ik neem mezelf voor om op een goede manier te luisteren en open te zijn naar de deelnemers in onze groep. Want alleen dan kan ik hier het meest uit leren.

Voor mij is het project geslaagd als ik van anderen hoor dat mijn verhaal hen op de ene of andere manier toch een beetje kunnen helpen heeft. Verder hoop ik zelf ook meer inzichten verworven te hebben.

Tot binnenkort!

Groetjes,

Ibrahim

De eerste ontmoetingsdag was een heel spannende dag. De treinrit ernaartoe was een moment waarop ik zeer gespannen was. Vandaag ging ik de groep leren kennen waarmee ik vijf weken samen over een ernstig en gevoelig thema ga praten. Tijdens deze sessie werd vooral gesproken over wat we als groep belangrijk vonden om ons veilig en goed te voelen in de groep. Dit werd op een groot blad gehangen en elke sessie opnieuw konden we hierop terugvallen. Daarna moesten we elk apart twee foto's/objecten nemen en nadenken over hoe we deze keuze aan ons als persoon konden linken. Ik mocht mijn keuze toelichten aan M. (slachtoffer). Ik koos voor een foto van een gezin aan zee. Deze foto liet me denken aan het missen van een eigen volledig gezin, maar ook aan het feit dat ik door mijn daden mensen uit een gezin heb gekwetst. Het tweede item was een foto van een gezicht waarvan de helft bedekt was met schaduw. Die foto toonde aan hoe ik me de laatste tijd gevoeld heb. De donkere kant deed me denken aan het vreselijke dat ik heb gedaan en het was ook de plek waar ik schaamte voelde voor wat ik gedaan heb. De kant die niet overdekt was met schaduw, is voor mij ook ergens wel een plaats van trots. Trots op de dingen die ik vandaag heb bijgeleerd en trots op het behalen van een diploma.

Tijdens de tweede sessie kwamen de verhalen aan bod van zowel de daders als de slachtoffers. De verhalen van de slachtoffers grepen mij heel hard aan. Ik heb verschillende keren met tranen in de ogen naar de verhalen van hen geluisterd. Het was confronterend om te horen en te zien hoe het misbruik hen getekend heeft voor het leven. Elk slachtoffer had een ander verhaal, maar de pijn en het verdriet kwam in ieder verhaal terug. Hierdoor begon ik meer en meer te beseffen dat ook ik hiervoor gezorgd heb bij mijn slachtoffer. Ik kreeg de kans om vragen te stellen aan de slachtoffers. Ik vroeg hen hoe ze hun toekomst op dit moment zagen en wat er hen zou kunnen helpen om hun traumatische gebeurtenis te verwerken. Ik kreeg bijna van iedereen het antwoord dat ze blij waren om hun verhaal te delen met zowel daders als slachtoffers. Ook al waren de aanwezige daders niet 'hun' daders, toch gaf het hun een gevoel van opluchting. Ik heb hen dan ook uitdrukkelijk bedankt om hun verhaal zo open en vol moed te brengen. Ik was de eerste dader die mijn verhaal bracht in de groep. Ik had in het begin wel schrik voor de reacties van de rest van de groep, maar ik kreeg enkel en alleen maar positieve reacties op de manier waarop ik open en eerlijk mijn verhaal vertelde. Bij de verhalen van de daders merkte ik op dat ieder van ons met een gevoel van schaamte zat. Verder vond ik het belangrijk om te horen hoe zij hun traject vanaf aangifte tot de dag van vandaag hebben aangepakt. Als ik eerlijk mag toegeven gaf dit mij ook een gevoel van opluchting om het verhaal te delen met mensen die er niet zijn als hulpverleners voor mij. Tijdens de treinrit terug naar huis kon ik alleen maar denken aan de slachtoffers en hun omgeving. De slaap vatten was ook niet gemakkelijk die nacht.

De derde en vierde sessie gingen vooral over emoties, herstel, instemming en verantwoordelijkheid. Hierbij kregen we een blad waarop een brug afgebeeld stond. In die brug stonden verschillende woorden die als bouwstenen gebruikt worden voor een gezonde vorm van 'seksuele contacten' met anderen. We bespraken deze bouwstenen in groep en keken individueel naar waar het in ons verhaal verkeerd gelopen zou kunnen zijn.

Tijdens het tweede deel keken we naar een fragment uit de docureeks 'God Vergeten'. Het ging over een gesprek met een slachtoffer, de bisschop en de dader. Hier zagen we dat de bisschop en de dader de feiten minimaliseerden en hierdoor het slachtoffer heel veel verdriet aandeden. Ik besef nu ook dat dit bij mij in het begin ook was en dat ik hierdoor mijn eigen slachtoffers ook pijn en verdriet aandeed. Toen we hier als groep over aan het reflecteren waren vertelden de slachtoffers dat erkenning en verantwoordelijkheid van de dader belangrijk was in hun verwerkingsproces. Wij kregen de huiswerkopdracht om een voorwerp/liedje/tekst... mee te brengen. Ik koos voor de knuffel die ik als kind kreeg. Die knuffel brengt vaak emoties naar boven. Maar ook als er dingen minder goed lopen heb ik wel het gevoel dat ik daar mijn emoties bij kwijt kan.

Als afsluiter van de vierde sessie kregen we de opdracht om voor de laatste sessie elkaar een kaartje te schrijven. Ik vond dit heel leuk omdat ik hierdoor even aan anderen kon duidelijk maken dat hun verhaal mij doen inzien heeft dat ik dingen verkeerd heb aangepakt. Er werd iedereen ook gevraagd om iets van eten en drinken mee te brengen zodat we de dialooggroep op een fijne en positieve manier konden afsluiten.

Bij de laatste bijeenkomst van de dialooggroep werd er gepolst naar hoe iedereen de sessies ervaren heeft. We konden meteen concluderen dat iedereen het heel jammer vond dat het na vandaag afgelopen was. Iedereen was vragende partij om elkaar binnen een zestal maanden nog eens terug te zien om eens te horen hoe het momenteel met iedereen gaat. De sessie verliep verder zeer gezellig en iedereen genoot van het eten en drinken en van de goede sfeer tussen de deelnemers.

Ik ging later langs bij de begeleiders van de dialooggroep voor een nazorggesprek.

Er werd gepolst of ik geïnteresseerd was om mee ondersteuning te bieden aan opleidingen voor organisaties, justitie.

Het is de bedoeling dat ik daar vertel over hoe ik de dialooggroep ervaren heb en welke invloeden dit op mijn traject/leven heeft gehad.

Verder heb ik mezelf ook kandidaat gesteld om in bemiddeling te gaan met slachtoffers wiens ouders dit niet willen doen en hen zo toch een luisterend oor te bieden en eventueel op dingen een antwoord te proberen bieden.

Ik hoop dat ik u via deze weg toch wat mee heb kunnen nemen in het traject van de afgelopen maanden.

Met vriendelijke groeten

Ibrahim

EEN CONTEXT ONDER SPANNING

Ouders en context van onze jongeren dragen eveneens de gevolgen van het gepleegde jeugddelict. Bij het opstellen van een Positief Project krijgen ook zij een stem.

Sandro maakte zich schuldig aan internetfraude. Zijn ouders worden samen met hem uitgenodigd op het parket voor een gesprek. De parketcriminoloog stelt een Positief Project voor. Sandro's ouders maken vervolgens een afspraak met vzw Parcours.

De vader van Sandro, Enrico, vindt al langer dat de band met zijn zoon Sandro verzwakt. De jongen trekt alsmaar vaker op met vrienden die hij nooit ziet en de communicatie thuis staat op een laag pitje. Sandro eet op zijn kamer en mijdt alle contact met zijn ouders. Enkel op vakantie beleeft het gezin nog goede momenten samen. De ouders missen de momenten van vroeger waarbij het gezin samen de familie bezocht en op uitstap ging. De feiten en de uitnodiging op het parket zorgden voor veel stress in het gezin.

Bij het opstellen van het plan worden de ouders en de jeugdadvoocaat betrokken. Waar het kan, komen we samen met hen tot een invulling. Ouders kunnen er bij de opmaak naar streven dat de door hen vermoedde oorzaak van de feiten wordt aangepakt. Het gebeurt ook regelmatig dat het opmaken van een Positief Project aansluit bij wat er thuis moeilijk loopt.

Als het gaat over herstel ten aanzien van zijn ouders, is het Enrico's grootste wens dat zijn zoon weer meer deel gaat uitmaken van het gezin en dat hij de vrienden van zijn zoon wat beter leert kennen. In het Positief Project worden een aantal activiteiten vastgelegd waarbij Sandro en ouders enkele uitstappen plannen. Vader en zoon knopen daarvoor aan bij de vroegere interesses van Sandro, egyptologie en astronomie. Ze plannen onder meer twee gezinsuitstappen rond deze thema's. Vader en zoon engageren zich ook samen om de zolderverdieping van hun huis te verbouwen tot een nieuwe hobbykamer. Tenslotte vraagt Sandro zijn vrienden om eens te blijven eten bij hem thuis, zodat vader met hen kan kennismaken.

Ook in de uitvoering van het plan, staan ouders, waar mogelijk, mee in voor de opvolging van de engagementen. Ze zijn op de hoogte van de prestaties die hun zoon of dochter zal uitvoeren en kunnen hen mee ondersteunen of bijsturen.

Aan het slachtoffer wordt op vraag van Sandro een bemiddeling voorgesteld en hij engageert zich eveneens enkele dagen vrijwilligerswerk te gaan doen. Halverwege de uitvoering van het Project is Sandro plots verdwenen. Vader annuleert de afspraak die zijn zoon had en gaat zijn verdwijning melden bij de politie. Als Sandro enkele dagen later weer opduikt, komt vader met hem op gesprek. Hij stelt voor het parket te vragen om een tweede kans en de draad terug op te pikken. Hij zorgt ervoor dat Sandro zijn vrijwilligerswerk opnieuw opneemt door zijn zoon te motiveren om zich verder in te spannen en de nieuwe kans met twee handen te grijpen.

Sandro voert zijn Positief Project volledig uit. Enrico vertelt dat de aanvankelijke stress en bezorgdheden stilaan gingen liggen toen Sandro zijn Positief Project ten einde was. Het gezin is erin geslaagd om terug samen te eten en er is weer dialoog tussen ouders en zoon. We vragen hem of het vertrouwen tussen hem en zijn zoon is hersteld. Vader zegt dat hij het eenvoudigweg nooit heeft opgegeven. Hij is er blijven in geloven dat Sandro alle engagementen van het project tot een goed einde zou brengen.

OP ZOEK NAAR ANTWOORDEN

Via een herstelgericht groepsoverleg (HERGO) krijgen slachtoffers en daders de kans om elkaar te ontmoeten. Voor veel slachtoffers is het aanbod erg welkom omdat ze nood hebben om te spreken over wat hen is overkomen. Toch kan niet iedereen met zijn of haar verhaal ergens terecht. Soms ontbreekt het aan de andere partij, omdat die niet gevat is of niet bereid tot gesprek. In andere situaties kunnen slachtoffers thuis of bij hun vrienden niet terecht met hun verhaal.

We leerden het voorbije jaar

Veronique en Luna

kennen. Beiden zochten ze naar spreekruimte voor wat hen was overkomen. Veronique vond die niet thuis omdat de feiten er onbespreekbaar waren. Luna kon geen verhaal halen, omdat de dader nooit werd gevonden. Zij ging zelf op zoek naar antwoorden.

Veronique's eerste vriendje dwong haar tot orale seks. Een maand later dreigden twee vrienden, die ze in vertrouwen had genomen, om dit verhaal rond te bazuinen op school, tenzij ze ook met hen seks zou hebben. Bang gaf Veronique toe. Ze voelde zich gebruikt, vernederd en verraden, maar praten over wat haar overkwam, was echter verre van evident. Papa en broer mogen het absoluut niet te weten komen.

De jeugdrechter vroeg onze dienst om na te gaan of een herstelgericht groepsoverleg kon georganiseerd worden. Véronique ging in op het aanbod, net als Joris, één van de twee verdachten. Veronique koos uiteindelijk toch niet voor een ontmoeting maar wilde wel een tiental vragen voorleggen aan Joris via de bemiddelaar. Van zijn antwoorden werd een audio-opname gemaakt zodat Veronique ook zijn stem en intonatie kon horen.

“Het heeft 5 maanden geduurd vooraleer ik mijn hart kon luchten en mijn verhaal kon vertellen. Enkele vriendinnen hebben mij aangemoedigd om klacht in te dienen. Zij hebben mij overtuigd dat wat mij overkomen is, een verkrachting is. Daarvoor besepte ik dat niet. Ik wist dat de jongens iets slechts hadden gedaan, maar ik realiseerde mij niet dat het verkrachting was. Op het moment dat ik dat doorhad, ben ik naar de politie gestapt.”

“Toen ik de brief van vzw Parcours kreeg, was ik niet echt verrast. Ik wist dat ik vroeg of laat in contact zou komen met iemand die mijn kant van het verhaal ook zou willen horen. Het was goed want ik had niet echt iemand met wie ik er voluit over kon spreken. Ik had niet echt verwachtingen, wel dat er naar mij geluisterd zou worden.”

“Na wat er gebeurd was, zag ik hem elke dag aan het station, dat was erg traumatiserend voor mij. Ik zag hem zijn leven leiden, hij leek blij alsof er niets gebeurd was. We deden alsof we elkaar niet zagen. Ik voelde me zeer ongemakkelijk als ik hem zag en ik moest langs het station lopen om naar school te gaan. Het idee dat ik met hem in eenzelfde kamer zou zitten en in zijn ogen kijken, neen, dat wilde ik toch niet. Maar ik wilde wel antwoorden van hem en ik wilde zijn stem horen. Hoe hij het zegt, dat is belangrijk.”

“Ik was opgelucht door de antwoorden van Joris. Hij heeft zich ook verontschuldigd. Ik voelde dat hij eerlijk was in zijn antwoorden, dat hij begrijpt dat wat hij gedaan heeft, heel erg is. Dat is genoeg voor mij.”

VERONIQUE

Ik vind het heel dapper van hem dat hij er nu zo instaat, dat hij zo gemotiveerd is en dat hij zijn fouten durft toe te geven. Ik hoop dat hij zich kan herpakken. Ik zou hetzelfde willen horen van die andere jongen, die niet wilde mee doen. Dat hij blijft ontkennen en liegen tegen iedereen: ik vind dat zo heel erg jammer. Ik hoop dat hij zich op een dag ook zal verontschuldigen. Ik wil hem de raad geven dat het toegeven van je fouten een beter mens van je maakt.“

“Net voor mijn aangifte heb ik het aan mijn moeder kunnen vertellen en aan mijn grote zus. Zij waren zeer ontgoocheld. Niet alleen in die jongens maar ook een beetje in mij. Omdat ik me heb laten doen. Aan één kant begrijp ik hen wel. Zij vinden dat ik aan de jongens had moeten zeggen dat het me niet kon schelen dat ze het verhaal zouden vertellen en dat de mensen mij anders zouden bekijken. Maar ik was bang, want ik wil niet dat de mensen mij raar gaan bekijken. Ik wil niet dat de mensen weten dat ik dat ooit heb gedaan. Op mijn school hebben ze grote monden, ze veroordelen mensen zonder het hele verhaal te kennen. Ik was zo naïef, zo gevoelig, zo oprecht gefocust op wat mensen over mij denken dat ik me heb laten doen.

Ik heb getwijfeld. Ik heb hen gesmeekt om het niet te zeggen en hen geld aangeboden om ze te laten zwijgen. Maar ze wilden niet. Ik was zo ontgoocheld, mijn eerste keer was nog maar één maand geleden. Ik was nog niet genezen van die pijn, ik was nog steeds getraumatiseerd. Dat die 2 jongens, vrienden, met wie ik een goede relatie had, zomaar op een dag in staat zijn om mij zo iets aan te doen. Dat schokt me.”

“Ik denk eerlijk gezegd niet dat mijn moeder en zus zo moedig zouden zijn om te zeggen ‘vertel het maar’. Ik denk dat mijn moeder en zus niets zouden zeggen, ik denk dat ze zouden weglopen. Ze waren boos op mij omdat ik me heb laten doen door jongens die nog niet volwassen zijn. Door aan hen toe te geven had ik geen respect meer voor mezelf.”

“Met mijn vader en broer wil ik er liever nooit over praten. Ik weet niet wat er zou gebeuren, wat hun reactie zou zijn. Maar ik wil het niet weten. Mijn moeder vindt het ook een goede beslissing om het niet aan hen te vertellen. Nu probeer ik het te vergeten. Ik wil een nieuwe start in mijn leven. Ik wil er vanaf nu met niemand meer over praten.”

Luna. Toen ze minderjarig was, werd ze slachtoffer van zedenfeiten. De dader werd nooit gevonden en dat riep bij Luna zoveel vragen op dat ze er voor koos om deel te nemen aan Samenspraak. Samenspraak is een dialooggroep van daders en slachtoffers van zedenfeiten. 5 avonden lang gingen zij onder begeleiding met elkaar in gesprek. De deelnemers kenden elkaar niet en waren niet bij dezelfde feiten betrokken. Ze ontmoetten elkaar in de gevangenis van Oudenaarde. Over haar deelname aan het project hield Luna een dagboek bij en ze maakt er momenteel ook een podcast over. De eerste aflevering is te beluisteren via:
<https://soundcloud.com/luna-goiris/nooit-meer-vijftien>

DAGBOEKFRAGMENTEN:

'...
 Hoe begin ik hier aan? Er moet –denk ik– gewoon iets op mijn blad staan.'

'...
 Het blijft zo'n raar gegeven om binnen te stappen in een gigantisch fort, door een scanner te lopen en met iemand in gesprek te gaan die gebracht wordt door bewakers. Iemand die door de maatschappij verafschuw wordt, begrijpelijk. En toch ben ik hier vandaag. Ik denk dat ik nog niet heel goed kan uitleggen waarom. Dat dit voor mij nog een proces is waarbij er veel onbeantwoorde vragen en gedachten zijn, werd door het maken van de podcast heel duidelijk.'

'...
 Ik verwacht dat het vandaag een minder zware sessie zal zijn dan vorige week. Of dat hoop ik toch want mijn limiet is daar toen wel bereikt. Het andere slachtoffer is er vanavond niet en dat vind ik jammer, merk ik. Zonder dat we elkaar echt kennen, voel ik een enorme verbondenheid maar ook een soort sisterhood. We begrijpen elkaar zonder veel woorden. Er heerst een soort beschermingsdrang van mij naar haar toe. Ze heeft dezelfde leeftijd als S. En toch zijn er al verschillende momenten geweest dat ik me gedragen voel door haar. En da's super schoon. We delen zoveel en toch zijn we zo anders. Naast de verschrikkelijke feiten die ze heeft overleefd, word ik geconfronteerd met onze zo verschillende wereld waarin we zijn opgegroeid. Zij moet niet één maar heel veel verschillende battles vechten. Oneerlijk, boos en diep verdrietig maakt me het.
 En da's lastig.

LUNA

Maar het is ook zo interessant en belangrijk tegelijk om daarmee geconfronteerd te worden, bij stil te staan en je weer bewust van te zijn. Het is zo verrijkend om met verschillende mensen in de samenleving te spreken en naar te luisteren als je je vooroordelen aan de kant kan zetten. En net dat is wat ik ook probeer in 'Samenspraak'. Met zo open mogelijke blik te luisteren en zelfs te begrijpen. En dat lukt vrij goed bij ieders verhaal. Maar dan leer ik het verhaal van L. kennen.'

'...

Ineens krijgt een dader, dat wat voordien voor mij geen gezicht had, een heel duidelijk beeld, meer dan een beeld. Want meer dan je in de media leest, krijg ik er hier 'the other side' bij. De menselijke kant, let's say. De rugzak en de trauma's die hij meesleurt. Zijn spijtbetuigenis. Zijn schaamte. Het is makkelijk iemand te verwensen als je die niet kent. En daar struggle ik nu net mee. Ik ben empathisch, vergevingsgezind, iemand die steeds het goede in mensen probeert te zien. Maar het is net daar dat het schoentje wringt want als L. zijn verhaal vertelt, zijn feiten, voel ik me overspoeld door boosheid en onbegrip.'

'...

Ik had er op voorhand al zoveel schrik voor omdat ik echt oprecht sympathie en empathie voelde maar de angst wel had om dat te verliezen zodra ik het verhaal kende. En dat was terecht. Want nog veel meer dan ik had voorspeld, raakt het mij maar ik werd er vooral ook boos door. En ik kan die twee zo moeilijk rijmen met elkaar. Ik wil die boosheid voelen maar tegelijk voel ik me daar ook schuldig over. Ik wil proberen begrijpen maar zonder het gevoel te hebben iets te moeten vergeven. Want, wat is vergeven ook? Vergeven en vergeten, een sorry kunnen aanvaarden? Ik weet het niet. Maar wat ik wel weet is dat het mij deugd deed dat L. zich excuseerde voor al diegenen die dat nooit deden.'

OOK DE SAMENLEVING HEEFT RECHT OP HERSTEL

Ook de samenleving is slachtoffer als er een delict wordt gepleegd en heeft recht op 'herstel'.

De jeugdrechter kan aan de dader een gemeenschapsdienst opleggen, wat betekent dat deze arbeid dient te verrichten in zijn vrije tijd en zonder vergoeding, bij werkplaatsen die ten dienste staan van de samenleving.

Via een gemeenschapsdienst krijgt de jongere de kans om iets te herstellen ten aanzien van de maatschappij, evenals de boodschap dat hij er deel van uitmaakt en ook een positieve rol kan opnemen.

De jongere kan ervan leren, zijn talenten en mogelijkheden ontdekken, groeien in een aantal (arbeids)attitudes, wat soms zelfs resulteert in een vakantiejob op dezelfde werkplaats als die waar hij zijn gemeenschapsdienst heeft gedaan.

Deze succeservaringen kunnen een impact hebben op het al dan niet opnieuw plegen van feiten en het voorkomen van nieuwe slachtoffers.

Tijdens het plegen van feiten staan jongeren vaak niet stil bij de impact en de gevolgen voor de slachtoffers. Soms horen we hen zeggen: "door het werken ben ik beginnen nadenken over wat er misgelopen is of hoe het moet geweest zijn voor het slachtoffer".

Stel dat jij slachtoffer zou zijn van een jeugddelict, wat zou je vinden van een gemeenschapsdienst als maatregel?

Wat zou je verwachten van deze gemeenschapsdienst?

We stelden deze vragen aan:

- een ouder
- een minderjarige pleger
- een werkplaatsbegeleider
- een doorsnee burger

Jan, ouder:

De gemeenschapsdienst is een goede oplossing. Mijn zoon, en ikzelf, hadden er geen problemen mee dat hij fysiek werk moest leveren om zo compensatie te geven voor iets dat hij mispeuterd had. De gemeenschapsdienst is eigenlijk een opportuniteit waarbij je iets kan vereffenen en terug kan geven. Ik vind het beter dan een financiële compensatie, want het gaat over jonge mensen, zo een betaling is niet voor iedereen gemakkelijk, en zeker niet voor jongeren.

Als ik zelf slachtoffer zou zijn van de feiten van mijn zoon, zou ik het niet anders beleven. Ik zou niet eisen dat er een zwaardere straf komt, zoals een opsluiting bv., dat heeft blijvende gevolgen, niet enkel voor jezelf maar ook voor de mensen rondom u. Als men echter een tweede of een derde keer dezelfde feiten pleegt, dan moet er natuurlijk wel iets anders gebeuren. Dat geldt ook voor mijn eigen zoon, er moet dan navenant gestraft worden.

Als slachtoffer zou ik niet echt moeten weten of ze de gemeenschapsdienst goed of slecht gedaan hebben. Wat is goed en wat is slecht? De 'manier waarop' je het moet doen, is zoals in het dagdagelijkse leven: vriendelijk zijn en op tijd komen, dat is het minste. Maar hoe jongeren de gemeenschapsdienst uitvoeren zal ook afhangen van de werkplaats zelf en de vereisten die er daar gesteld worden.

Diego, pleger:

Als het iemand zou zijn zoals ik, zou ik 150 uren gemeenschapsdienst geven omdat ik zware feiten heb gedaan. Gemeenschapsdienst is wel goed want je werkt gratis en dan beseft je dat je geen domme dingen meer moet doen. Het goede aan gemeenschapsdienst is dat je nog steeds 'vrij' bent en als je geluk hebt zijn de mensen op de werkplaats chill, het is beter dan binnen zitten.

Mijn gemeenschapsdienst kwam na mijn plaatsing in een gemeenschapsinstelling en was niet zo erg als ik eerst had gedacht, want je praat met collega's en lacht met elkaar, het poetsen en afwassen hoort er gewoon bij.

Gemeenschapsdienst is eigenlijk een kans geven. Iedereen verdient een kans. Stel dat iemand in een moeilijke situatie zit en dan steelt, kan hij door de gemeenschapsdienst iets beseffen, bijvoorbeeld dat je ook kan gaan werken. Ik vind het belangrijk dat je op tijd komt, een paar minuten extra blijft, je GSM afgeeft, niet rookt en de kledij van de werkplaats aandoet.

Maar als iemand iets slechts heeft gedaan zonder reden, dan vind ik wel dat je beter binnen kan gaan zitten. Daar beseft je veel, je wordt daar helemaal zot. Ik ben veranderd, voor en nadat ik vast zat. Bij ons was het een gevecht van vijf tegen één, dan is het normaal dat je binnen moet zitten. Gemeenschapsdienst is goed als het een gevecht van één tegen één was geweest.

Michel, werkplaatsbegeleider:

Ik ben ooit slachtoffer geweest van een diefstal. Ik ben absoluut voorstander van zo'n alternatieve maatregel, want ik geloof niet in het systeem van enkel straffen of belonen, maar ik vind het net belangrijk om daar iets aan te koppelen. Een tewerkstelling waarbij de jongere zelf uit zijn/haar pijp moet komen, vind ik veel beter dan die jongere gewoon op te sluiten. De maatregel moet wel een pedagogische insteek hebben naar de jongere toe. De krijtlijnen, van wat er van hen verwacht wordt, moeten uitgezet worden en deze moeten goed opgevolgd worden.

Ik heb al meerdere jongeren begeleid en vind het belangrijk dat ze een respectvolle houding laten zien, afspraken nakomen en goed kunnen samen werken. De jongeren moeten een eerlijke kans krijgen om hun verantwoordelijkheid op te nemen. Via de tewerkstelling wordt ze een spiegel voorgehouden en krijgen ze feedback van zowel de positieve dingen als van wat er beter kan/moet. De bedoeling is dat ze er iets van opsteken, waar ze dan verder mee aan de slag kunnen.

Verder ben ik blij dat mijn medewerkers en ik vooraf de feiten niet weten, zodat we onbevangen onze begeleiding kunnen opnemen. Uiteindelijk vertellen jongeren, na enige tijd en als ze zich wat op hun gemak voelen, meestal zelf spontaan hun verhaal.

Sofie, burger:

Ik ben ervan overtuigd dat een gemeenschapsdienst een mooie vorm van herstel kan zijn. Iemand opsluiten, of 'pijn' willen doen, wraak, ... dat komt voort vanuit een kwaadheid, de idee dat iemand moet boeten, maar dit verandert in sé niets aan je verdriet als slachtoffer of aan wat er gebeurd is. Ik hoop dat wanneer mij iets overkomt, ik mijn ratio kan behouden, dat ik de mens kan blijven zien achter de feiten. Wat is de betekenis van zijn gedrag? Ik geloof oprecht dat dit meer (gemoeds)rust brengt dan blijven vastzitten in vergelding.

Een gemeenschapsdienst is in mijn ogen waardevoller en meer helend, voor de maatschappij, maar ook voor het slachtoffer zelf. Misschien zie ik dat te naïef, maar ik hoop dat een dader dan beseft dat een gemeenschapsdienst een kans is, een mogelijkheid om anders in het leven te staan. Mijn verwachtingen liggen dan ook in dat bewustwordingsproces. Wat heeft hij geleerd? Wat neemt hij eruit mee naar de toekomst? Ik ben voorstander van een straf met opvolging en begeleiding, een vangnet. Geen verplicht nummertje 'met wat potten rammelen', maar een diepgaand traject, waarin er stilgestaan wordt bij wat er gebeurd is, waar inzichten verworven worden. Ik zou als slachtoffer hopen om evolutie te zien bij een dader. Het zou helpen om na de feiten te weten welke voorwaarden opgelegd werden en hoe hij daarin stond, of hij de maatregelen correct heeft nageleefd en afgerond.

ECHO'S VAN KWETSUREN, SCHULD EN SCHAAMTE

Wanneer een jongen tussen de 14 en 18 jaar na een kort verblijf in de gemeenschapsinstelling, een IBK-traject opgelegd krijgt, gaan we gedurende 3 of 6 maanden intensief met hem en zijn context aan de slag.

We spreken van een traject op maat dat rekening houdt met de andere maatregelen van de jeugdrechter, de feiten en de noden van de jongere.

We merken tijdens deze begeleidingen dat heel wat jongeren, zonder zichzelf als slachtoffer te zien, indirect wel aangeven zich zo te voelen.

Geregeld komen we terecht in verontrustende opvoedingssituaties waar het ontbreekt aan de nodige veiligheid die een thuissituatie hoort te bieden, waar jongeren emotioneel verwaarloosd worden of getuige/slachtoffer zijn van huiselijk geweld.

Sean zegt dat hij thuis dagelijks beledigd en gekleineerd wordt en dat het voor hem niet veilig is om het met zijn papa of plusmama te hebben over zijn gevoelens. "Hoe kan ik mijn emoties tonen wanneer hier telkens misbruik van wordt gemaakt? Soms deel ik wel eens wat persoonlijks en dan wordt dat later tegen mij gebruikt. Mijn vader komt ook al niet meer voor mij op en het voelt alsof ik er dan alleen voor sta."

Anderen hebben ouders of familieleden die zich bezighouden met diverse criminele activiteiten. Dit heeft onder andere een invloed op de criminogene factoren, waarvan de jongere zich niet altijd bewust is, totdat je hierover in gesprek gaat.

"Toen mijn vader plotseling in de gevangenis terecht kwam voor 18 maanden, nam mijn moeder mij nooit mee op bezoek naar hem. Mijn gedrag thuis veranderde en mijn moeder heeft er dan voor gezorgd dat ik tijdelijk uit huis werd geplaatst. Ik had ineens geen enkele ouder meer die er voor mij was. Ik neem dat mijn moeder nog steeds kwalijk."

Vanwege het loyaliteitsconflict zullen de meeste jongeren niet direct verwoorden dat hun thuissituatie invloed heeft gehad op het delict dat ze hebben gepleegd. Ze zullen zelfs eerder de verantwoordelijkheid bij henzelf leggen en zeggen dat er in hun directe omgeving niemand een rol gespeeld heeft in de keuzes die ze hebben gemaakt.

"Mijn moeder is al jaren verslaafd aan de speed en mijn vader gebruikt dagelijks cannabis. Ze hebben dit voor mij verborgen kunnen houden, totdat ik zelf ben begonnen met drugs. Het is ook absoluut niet de schuld van mijn ouders dat ik in het drugsmilieu terecht ben gekomen. Ze beschermden mij juist hiertegen."

Er is onbegrip bij jongeren wanneer ze tijdens hun traject het gevoel hebben nog eens gestraft te worden met extra voorwaarden, wanneer hun ouders bv. niet constructief meewerken en/of zelf feiten blijven plegen, waardoor er bijvoorbeeld een contactverbod wordt opgelegd.

“Mijn moeder kreeg een contactverbod met mij opgelegd omdat ze afspraken niet nakwam. Ik snap het niet want mijn vader kwam ook niet alle afspraken na. Omdat ik bij hem woon, werd alleen mijn moeder gestraft en hierdoor ik ook doordat ik haar niet meer mocht zien. Door haar toch op te zoeken, schond ik mijn voorwaarden.”

We zien dat er ook ouders zijn die het hun kind kwalijk nemen dat ze mede ‘gedupeerd’ zijn door de feiten en opgelegde sancties van de jeugdrechter. Ouders die destructieve feedback geven kunnen ervoor zorgen dat hun zoon of dochter zich nog eens dubbel bestraft gaat voelen.

“Doordat jij die avondklok hebt, kunnen wij niet met een gerust hart een avondje uit.”

Daarnaast heerst er vaak een schaamte bij de ouders, andere familieleden en de jongere zelf. Wat zullen de buurt, de school, ouders van vriendjes ervan denken en worden wij vanaf nu anders bekeken of behandeld?

“Ik werd altijd vriendelijk begroet door onze burens en sinds de politie bij ons aan de deur stond om mij mee te nemen, durf ik ze niet meer aan te kijken uit schaamte. Ik weet ook dat mijn vader nu contact met de burens vermijdt omdat hij bang is dat er vragen gesteld zullen worden. Ik ben ook verantwoordelijk voor zijn schaamte.”

Wanneer in nieuwsberichten of op sociale media ‘onwaarheden’ worden verteld, kan dit invloed hebben op de houding van wie betrokken is. Het is van belang om te luisteren welke impact dit op hen heeft.

“Ik werd in de media onterecht afgeschilderd als bendelid. Ik was inderdaad altijd met een groepje vrienden, maar wij waren niet verantwoordelijk voor alles wat ze op ons dak hebben geschoven in de media.”

Erkenning geven aan deze kwetsuren biedt ruimte voor gesprek over onderliggende zorgen, behoeftes, over herstel, over zich kunnen verplaatsen in slachtoffers, over verantwoordelijkheid en open staan voor verandering.

254 ouders werden doorverwezen voor een individueel **Leerproject**. De begeleiding is gericht op het herstellen van het delict, het bevorderen van welzijn bij ouders en het verminderen van hun kans op recidive. Een stijging van 27% ten opzichte van het werkjaar 2022.

26 jongeren kregen de kans een **Positief Project** uit te werken. Hierin engageren ze zich voor een aantal zelf gekozen initiatieven, gericht op herstel naar zichzelf, hun omgeving en eventuele slachtoffer(s).

3824 109 jongeren presteerden 3824 uur aan werkprestaties ten dienste van de gemeenschap. Deze **Gemeenschapdienst** kan plaatsvinden in een stadsdienst, provinciale dienst, OCMW of een vzw zijn. Deze werkplaatsen hebben als doelstelling een maatschappelijke bijdrage te leveren door hun werk en hun engagement naar de ruimere omgeving.

99

herstelovereenkomsten werden opgemaakt als resultaat van het bemiddelingsproces.

in vogelvlucht

492 daders en hun slachtoffers werden aangemeld voor een **Herstelbemiddeling**. We noteren hiermee een stijging van 36 % ten opzichte van het werkjaar 2022. In zowat 37% van de dossiers zijn zowel slachtoffer als dader bereid om op vrijwillige basis te bemiddelen.

19 daders en hun slachtoffers ontvingen een aanbod tot **HERGO**: een bijeenkomst waarbij beide partijen, elk met hun steunfiguren en een aantal professionele actoren, op zoek gaan naar een constructieve oplossing voor de gevolgen van het delict.

6 jongeren en hun context werden **intensief begeleid** na een kort verblijf in een gesloten gemeenschapsinstelling.

84% slaagt erin hun **Leerproject** of **Gemeenschapsdienst** correct af te werken. Dit betekent voldoende inzet en motivatie tonen, actief meedenken en meedoen, steeds stipt aanwezig zijn en zich aan de afspraken houden.

PARCOURS

HERSTELGERICHT & CONSTRUCTIEF